

Mezinárodní legislativní rámec

Následující článek slouží jako shrnutí důležitých evropských a mezinárodních dokumentů, které se vztahují na problematiku domácího a sexuálního násilí. Žádný z prezentovaných dokumentů explicitně nezmiňuje konkrétně partnerské násilí mladých, týkají se obecně tématu domácího násilí (násilí v partnerských/blízkých vztazích), sexuálního násilí nebo obecně genderově podmíněného násilí. Dokumenty jsou právně závazné (reprezentují “tvrdé právo”), ale jsou spíše obecného charakteru a daný předmět nezkoumají do velké hloubky.

Následující nařízení a směrnice Evropské unie, Rady Evropy a Organizace spojených národů jsou, co se týče ochrany proti domácímu a sexuálnímu násilí, obzvláště důležité. Níže naleznete bližší popis všech těchto právně závazných dokumentů. Na konci každého shrnutí vždy také naleznete odkaz na původní verzi dokumentu.

Rada Evropy

- 1. Istanbulská úmluva (Úmluva o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí)**

Evropská unie (EU)

- 2. Směrnice 2012/29/EU ze dne 25. října 2012 zavádějící minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu;**
- 3. Nařízení (EU) č. 606/2013 ze dne 12. června 2013 o vzájemném uznávání ochranných opatření v občanských věcech;**
- 4. Směrnice 2011/99/EU ze dne 13. prosince 2011 o evropském ochranném příkazu;**

Organizace spojených národů

- 5. Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen**
- 6. Úmluva o právech dítěte**

1. ISTANBULSKÁ ÚMLUVA

Úmluva o prevenci a boji proti násilí na ženách a domácímu násilí je právně závazný dokument vydaný Radou Evropy. Upozorňuje, že domácí násilí disproportčně zasahuje ženy, a vyzývá strany, aby věnovaly zvláštní pozornost ženským obětem genderově podmíněného násilí. Istanbulská úmluva je uznávána jako nejvlivnější komplexní soubor právně závazných norem, které se týkají prevence a potírání násilí na ženách v Evropě i mimo ni. Stojí na třech hlavních pilířích: prevenci, ochraně a stíhání pachatelů.

Prevence: vlády, které přijmou Istanbulskou úmluvu se zaváží k provedení následujícího: vyškolení pracovníků, kteří jsou v blízkém kontaktu s oběťmi; pravidelné provádění osvětových kampaní; podstoupení kroků, aby se témata jako genderová rovnost a nenásilné řešení konfliktů v mezilidských vztazích stala součástí školních osnov; zavedení nápravných programů pro pachatele domácího a sexuálního násilí; blízká spolupráce s neziskovými organizacemi; zapojení médií a soukromého sektoru do snahy o vymýcení genderových stereotypů a prosazování vzájemného respektu.

Ochrana: opatření, která úmluva přináší, zahrnují například: zaručit policii pravomoc pachatele domácího násilí vykázat z jeho či jejího domu; zajistit oběti přístup k pro ni důležitým informacím; zavedení snadno dostupných azylových domů, v dostatečném množství a vhodně rozmístěných na území; zpřístupnění celostátních neplacených nepřetržitých tísňových linek; zřízení dostupných specializovaných center pro oběti znásilnění a sexuálního násilí.

Stíhání pachatelů: Istanbulská úmluva definuje a kriminalizuje různé formy násilí na ženách a domácího násilí. Aby úmluva vešla v platnost, strany budou muset do trestního řádu zařadit množství trestných činů, které v něm doposud nebyly obsaženy. Strany navíc budou muset dohlédnout, aby soudní procesy probíhaly způsobem, který bere ve všech stádiích soudního řízení ohledy na práva obětí, a aby nedocházelo k sekundární viktimizaci obětí.

Istanbulská úmluva byla podepsána a ratifikována Rakouskem, Gruzíí, Itálií, Španělskem, Chorvatskem (a dalšími zeměmi). Byla podepsána a zatím neratifikována Arménií a Českou republikou (a dalšími zeměmi). De Facto tedy Istanbulská úmluva zatím není právně závazná pro všechny členské státy Rady Evropy, ale pouze pro ty, které ji již ratifikovaly.

Více informací naleznete [zde](#).

#istanbulska umluva, #prevence, #sexualni nasili, #domaci nasili, #pomoc

2. SMĚRNICE ZAVÁDĚJÍCÍ MINIMÁLNÍ PRAVIDLA PRO PRÁVA, PODPORU A OCHRANU OBĚTÍ TRESTNÉHO ČINU

Tento dokument EU se zaměřuje obecně na oběti trestných činů, ale i konkrétně na oběti domácího a sexuálního násilí. Definuje, co je genderově podmíněné násilí a násilí v blízkých vztazích, a zdůrazňuje, že "Násilí v rámci úzkého svazku představuje závažný a často skrytý sociální problém, který může způsobit systematické psychické a fyzické trauma se závažnými důsledky, jelikož pachatel je osobou, jíž by oběť měla být s to důvěřovat. Oběti násilí v rámci úzkého svazku by proto mohly potřebovat zvláštní opatření zaměřená na jejich ochranu. Tento druh násilí neúměrně více postihuje ženy ...". Dokument také definuje, jak má být zacházeno s oběťmi trestných činů, a zdůrazňuje, že oběti násilí v rámci úzkého svazku jsou obzvláště zranitelné a náchylné k druhotné a opakované viktimizaci, zastrašování a pomstě. Měla by tedy být komunikaci s těmito oběťmi věnována speciální pozornost a při vyšetřování by měla být obětem poskytnuta zvláštní ochrana.

Více informací naleznete [zde](#).

#trestny cin, #definice, #trauma, #ochrana, #sekundarni viktimizace

3. - 4. NAŘÍZENÍ O VZÁJEMNÉM UZNÁVÁNÍ OCHRANNÝCH OPATŘENÍ V OBČANSKÝCH VĚCECH A SMĚRNICE O EVROPSKÉM OCHRANNÉM PŘÍKAZU

Tyto dokumenty Evropské unie se týkají ochranných opatření, která jsou nařízena s ohledem na ochranu osoby tam, kde existuje vážné podezření, že je v ohrožení život, fyzická či psychická integrita, osobní svoboda, bezpečí nebo sexuální integrita, a týká se tak i obětí násilí v blízkých vztazích. Státní činitelé mohou zajistit jistá opatření (zadržení, vazba, soudní zákaz styku apod.), která pomáhají zamezit dalšímu napadení pachatelem, aby bylo možné oběti (především oběti různých forem domácího násilí a stalkingu) účinně chránit před násilím a obtěžováním. Pokud byl osobě poskytnut soudní zákaz styku v jedné členské zemi, je výhodné, že tato ochrana, díky vzájemnému uznávání ochranných opatření a díky evropskému ochrannému příkazu, platí, i když se osoba přestěhuje nebo když cestuje do jiného členského státu.

Více informací o nařízení naleznete [zde](#) a o směrnici [zde](#).

#ochrana, #domaci nasili, #stalking, #pomoc

5. ÚMLUVA O ODSTRANĚNÍ VŠECH FOREM DISKRIMINACE ŽEN

Tato úmluva (CEDAW) je často označována za mezinárodní listinu práv a svobod pro ženy. Úmluva nezmiňuje konkrétně genderově podmíněné násilí, ani násilí v partnerských vztazích, ale zabývá se obecně diskriminací vůči ženám. Úmluva definuje diskriminaci žen jako "... jakékoli činění rozdílu, vyloučení nebo omezení provedené na základě pohlaví, jehož důsledkem nebo cílem je narušit nebo zrušit uznání, požívání nebo uplatnění ze strany žen, bez ohledu na jejich rodinný stav, na základě rovnoprávnosti mužů a žen, lidských práv a základních svobod v politické, hospodářské, sociální, kulturní, občanské nebo jiné oblasti." Přijetím úmluvy se členské státy OSN zavázaly podstoupit soubor opatření, aby byla odstraněna diskriminace žen ve všech jejích formách. Země, které ratifikovaly úmluvu nebo na ni přistoupily, se právně zavázaly učinit daná opatření a přinejmenším každé čtyři roky podávat celostátní zprávu o opatřeních, která zavedly v souladu s povinnostmi vyplývajícími ze smlouvy.

Více informací naleznete [zde](#).

6. ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE

Mezinárodní úmluva o právech dítěte je dohoda, kterou v roce 1989 přijalo Valné shromáždění Organizace spojených národů. Dokument nezmiňuje přímo násilí v blízkých vztazích, ani genderově podmíněné násilí, ale je nejspíš jedním z nejdůležitějších mezinárodních dokumentů, které se zabývají právy dítěte. Je tedy také jedním z klíčových dokumentů souvisejících s tématem partnerského násilí mladých, vzhledem k tomu, že úmluva definuje jako dítě každého člověka do věku osmnácti let. Čtyřmi hlavními zásadami úmluvy jsou: odstranění diskriminace, nejlepší zájem dítěte, právo na život, přežití a rozvoj, a respekt k názoru dětí. Úmluva zdůrazňuje, že strany musí přijmout nutná opatření, aby bylo dítě chráněno před všemi formami fyzického i psychického násilí, před ublížením, zneužitím, zanedbáváním či využíváním.

Více informací naleznete [zde](#).

Existují také další dokumenty, které ale nejsou právně závazné, a jsou tedy pro členské země spíše návrhy a doporučeními. EU, Rada Evropy a Organizace spojených národů podporují zvýšenou ochranu žen i skrze měkké právo (doporučení apod.), tím, že poskytují hlavní zásady, kterými se řídit, a také podporují výměnu postupů osvědčené praxe a posilování způsobilosti:

Rada Evropy

1. [Doporučení Rec\(2002\)5 o ochraně žen proti násilí](#) (pouze v angličtině)

Evropská unie (EU)

2. [Usnesení Evropského parlamentu ze dne 25. února 2014 obsahující doporučení Komisi o boji proti násilí páchanému na ženách](#)
3. [Usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. listopadu 2009 o odstranění násilí páchaného na ženách](#)
4. [Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. března 2017 o rovnosti žen a mužů v Evropské unii v letech 2014–2015](#)
5. [Strategie EU pro rovnost žen a mužů 2010 – 2015](#)
6. [Strategický závazek v oblasti rovnosti žen a mužů na období 2016–2019](#)
7. [Společné komuniké o globální součinnosti v boji proti násilí na ženách](#) (pouze v angličtině)
8. [Závěry o rovnosti žen a mužů \(2016\)](#)
9. [Posouzení evropské přidané hodnoty v souvislosti s bojem proti násilí na ženách](#) (pouze v angličtině)
10. [Hlavní směry EU týkající se násilí páchaného na ženách a boje proti všem formám diskriminace žen](#)

Organizace spojených národů

11. [Strategický plán 2018-2021 organizace UN Women](#) (pouze v angličtině)
12. [Vídeňská deklarace a Akční program](#) (pouze v angličtině)
13. [Pekingská deklarace a akční platforma](#)

Precedenční právo

[Evropský soud pro lidská práva](#): (pouze v angličtině)

1. Kontrová v. Slovensko
2. Bevacqua a S. v. Bulharsko
3. Branko Tomašić a další v. Chorvatsko
4. Opuz v. Turecko
5. E.S. a další v. Slovensko
6. A. v. Chorvatsko
7. Hajduová v. Slovensko
8. Kaluczka v. Maďarsko
9. Valiulienė v. Litva
10. A.A. a další v. Švédsko

11. X a Y v. Nizozemí
12. Aydın v. Turecko
13. M.C. v. Bulharsko
14. I.G. v. Moldavsko
15. Yazgül Yılmaz v. Turecko
16. Ebcin v. Turecko
17. Eremia a další v. Moldavsko
18. D.J. v. Chorvatsko

[Rozhodnutí Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen \(CEDAW\)](#): (pouze v angličtině)

19. AT v. Maďarsko
20. Fatma Yildirim v. Rakousko
21. Vertido v. Filipíny
22. S.V.P. v. Bulharsko
23. R.P.B v. Filipíny